zijnde door het geloove des Woords en de werking van den Heiligen Geest, hem *wederbaart* en maakt tot een nieuwen mensch en doet hem leven in een nieuw leven." Hier gaat dus de prediking en het gehoor van het Woord vooraf; daarop volgt het geloof; en eerst in dit geloof komt de wedergeboorte tot stand; en uit dit geloof volgt de heiligmaking. Wedergeboorte heet hier dus zeer stellig juist datgene wat wij thans *de Bekeering* noemen. Immers kleine kinderen, die jong sterven, en toch verkoren zijn, hooren *niet* het Woord, en kunnen toch zonder wedergeboren te zijn het Koninkrijk Gods evenmin zien als wij.

En dat zwevende nu wat eenerzijds in het gebruik met het woord *Wedergeboorte* heerschte, heerschte anderzijds evenzoo in het gebruik van het woord *Bekeering*. Iets wat nergens sterker uitkomt dan juist in de Zondagsafdeeling van den Catechismus waaraan we thans toe zijn. Het is toch duidelijk, dat de eerst begonnen en straks ten einde toe doorgezette afsterving van den ouden en de opstanding van den nieuwen mensch, niet alleen de eigenlijk gezegde Bekeering in zich bevat, maar evenzoo de Wedergeboorte, die aan de Bekeering *voorafgaat*, als de heiligmaking die op de bekeering *volgt*. Feitelijk kan men dus zeggen, dat én het woord *Wedergeboorte* én het woord *Bekeering* in onze Formulieren van eenigheid, door elkander, voor dezelfde zaak gebezigd worden; en dat wel met dien verstande dat beide woorden voorkomen zóówel ter aanduiding van *de zaak zelve* als om uit te drukken wat er *de wortel* en wat er *de vrucht* van is. En dat nu dit eenigszins verwarde gebruik metterdaad daaruit te verklaren, dat ze den leervorm, waarin ze opgevoed waren, niet konden overnemen, en toch ook niet geheel wilden loslaten, kan men zien in *Ursinus' Schatboek* Ed. 1736 II p. 211, waar de vijf benamingen, die bij de kerkvaders als gelijkluidend voorkomen, naast elkander worden geplaatst, als namen *voor dezelfde zaak*. T. w.: De *renovatio*, de *regeneratio*, de *resipiscentia*, de *conversio* en de *poenitentia*, of in onze taal overgezet: de *vernieuwing*, de *wedergeboorte*, het *berouw*, de *bekeering* en de *boete*. Na welke opsomming Ursinus er dan rekenschap van geeft waarom hij het woord Poenitentia of Boete varen laat, en er de Resipiscentia d. i. de Verbrijzeling, of liever nog *Bekeering*, voor in de plaats stelt, omdat, zegt hij, de *Boete* ook bij diegenen voorkomt, die toch als Ezau en Judas verloren gaan; maar de echte Verbrijzeling of de Bekeering alleen denkbaar is bij de kinderen Gods.

KUYPER.

„Alle mensch leugenachtig."

> Doch God zij waarachtig, maar alle mensch leugenachtig; gelijk als geschreven is: Opdat Gij gerechtvaardigd wordt in uwe woorden, en overwint, wanneer Gij oordeelt. Rom. 3:4.

Liegen is een *verfoeilijk* kwaad, en een kwaad, dat tegelijk zoo *gemakkelijk* is.

Reeds het kleinste kind, dat ternauwernood kan stamelen, is die onheilige kunst reeds machtig. Lieden die in alles dom zijn, soms op het onnoozele af, zijn niet zelden slimme, sluwe leugenaars En er zijn er, die het in deze booze kunst tot zulk een afschuwelijke hoogte gebracht hebben, dat ze zonder blikken of blozen niet alleen kunnen »liegen alsof het gedrukt is", maar ook hun leugenachtige voorstellingen zoo brutaal en zoo geraffineerd kunnen inkleeden, dat er soms geniaal talent toe hoort, om zulk een gedrochtelijk weefsel van leugen en bedrog te ontwarren.

De leugen heeft dan ook *haar schandelijke school*.

Want al wordt ieder mensch als leugenaar geboren, toch wordt hij ook geboren met in zijn ziel een besef van Gods alomtegenwoordigheid en alwetendheid, en met de wetenschap dat liegen slecht is.

In het begin kost elke leugen een bange worsteling. Vooral het jonge kind voelt zich dan tusschen twee machten. Eenerzijds de prikkel en de drang om zich door een leugen iets toe te eigenen of straf te ontgaan; en anderzijds de prikkel en de drang om de leugen als een giftige adder van zich af te schudden. Daar redeneert een kind wel niet bij, maar toch is de worsteling, die ook bij zulk een klein kind plaats grijpt, in het wezen der zaak geheel dezelfde als de innerlijke strijd van den volwassene, die zich rekenschap geeft van wat er in hem omgaat.

Het teeken van die innerlijke worsteling is het rood worden van het aangezicht; het zwevend worden van den blik; en de bedremmeldheid of de gedwongen resoluutheid van heel den persoon.

Dit toont dan, hoe deze zedelijke strijd heel het innerlijk wezen van het kind in schudding en ontroering brengt; zijn hart in spanning houdt; zijn bloed sneller door zijn aderen jaagt; zijn oogzenuw van haar gewone spankracht berooft; en soms zelfs trilt door al zijn ledematen.

Maar, gelijk gezegd, de leugen heeft *haar school*.

Ze *leert* allengs het kind liegen. Ze went het kind aan het liegen. Ze verhardt het kind tegen de worsteling, die alle onwaarheid spreken eerst met zich bracht.

En zoo raakt het arme kind dan in de strikken van de leugen verward. Zijn innerlijke strijd wordt zwakker. Al spoedig is het of bij kleine leugentjes die strijd *geheel* ophoudt. En soms vindt men reeds kinderen van tien jaren en jonger, die volstrekt ongevoelig zijn geworden voor de brutaalste onwaarheden, die ze u voorjokken.

Toch bestaat die *school* van de leugen nog in iets anders.

Kinderen leeren maar al te dikwijls het liegen aan elkander.

Ze doen dit op drieerlei manier.

Vooreerst doen de ouderen dit door *hun voorbeeld*.

Een jong kind, dat met zijn nog zoo teeder geweten voor het eerst met de leugen in aanraking kwam en er voor bezweek, heeft daar van achteren *weet* van. Zijn leugen jaagt hem na.

Doch als het nu straks zijn andere broertjes of zusjes, of ook zijn schoolmakkers van meer jaren, zoo gemakkelijk jokken hoort, en merkt hoe ze er van achteren nog om lachen en er nog op pochen, dat ze »door maar iets te zeggen, dat niet waar was," zich zoo mooi uit den brand hebben geholpen, dan stilt dit bij zulk een kind de pijn van binnen, en gaat het al spoedig in »een jokken" iets minder verschrikkelijks zien, soms zelfs een blijk van vaardigheid, van slimheid en van droeven moed.

Erger nog wordt het in *de tweede plaats*, als zulk een kind zelf eens iets gedaan heeft, dat verkeerd was; en er nu inzit; en geen raad weet; en bang voor straf is; en een ouder broertje of een oudere schoolmakker merkt dat, en komt hem nu troosten; en zegt »dat het niets is, dat hij maar zeggen moet dat het zóó en zóó gebeurd is", en met dat hij het zegt, een leugen voor hem uitvindt en klaar maakt.

Dat is dan de verleidelijkste leugen, gehuld in het kleed der troostende liefde.

Maar het allerergste karakter neemt deze school der leugen aan, als het jonge kind met andere kinderen saam eenig kattekwaad heeft uitgevoerd, en de oudere er nu belang bij hebben, dat het jonge kind ze niet verraadt.

Dan spreken die oudere deugnieten saam af, wat ze tegen vader, wat ze tegen meester zeggen zullen. Niemand zal bekennen. Allen saam zullen ze eenzelfde leugen zeggen. Maar, zeggen ze dan al spoedig, pas op dien kleinen vent. Die valt door de mand.

En op dat zeggen begint dan het ergerlijkst onderwijs in het liegen. Dan wordt die kleine gevleid en gedreigd. Hem wordt gezegd, hoe laf hij zijn zou, zoo hij waarheid ging spreken. Hoe meeliegen zijn plicht is. En op de eere van zijn jongenshart wordt hij opgeroepen, om plechtig te beloven, dat ook hij brutaal weg *liegen* zal. En doet hij het niet, dán, ja, dan zullen ze hem wel vinden.

En wat doen nu de ouderen? Wat doen vader en moeder? Wat doen de meesters? Wat doen de dienstboden, om den invloed van deze onheilige *school der leugen* tegen te gaan?

Meestal, o, zoo weinig!

Eerst vergoelijken ze het kwaad, door als een kind liegt, dat maar »een jokken" te noemen. Een listige onderscheiding, die uit den Booze is, en de zedelijke kracht der opvoeding breekt.

Want *jok* is één met *scherts*. Er ontbreekt het karakter van *ernst* aan. En in zoo'n »kinderjokken" vindt men dan zelfs iets, dat wel, ja, moet tegengegaan, en waar men kwansuis boos over *moet* wezen, maar waar men niet werkelijk boos over *is*.

Een leugen is schrikkelijk, maar een »jokkentje", nu ja, dat zal God een kind niet toerekenen. En hoe dit »jokken" bij het kind niets dan de kinderlijke vorm van dezelfde booze leugen is, die straks karakters vernielt, merkt men niet.

Maar veel erger nog is het, dat het kind bij zijn opgroeien al spoedig ontwaart, hoe er in den omgang van de oudere personen met elkaar allerlei *conventioncele leugen* bestaat, waar niemand iets in vindt, en, gaat het op volwassen leeftijd de maatschappij in, dan vindt het heel de maatschappij op allerlei manier *verleugend*.

Er is dan wel onderscheid. Als het bepaalde feiten geldt van eenigszins ernstigen aard, wordt de leugen wel nog gebrandmerkt; maar de gewone conventioneele leugen heet geen leugen meer.

Vader was niet thuis; die mag er ook niets van weten; en nu spreekt moeder met de kinderen af, om er vader niets van te zeggen, of als vader er naar vraagt, de zaak zóó en zóó voor te stellen.

»Als ge er naar gevraagd wordt, dan zeg je maar dit en dat."

Goddank, zijn er nog tal van ernstige gezinnen, waar men zulk een schandelijke leugenachtigheid nog verfoeit, maar, helaas, ook onder ons Christenen zijn gezinnen, waar diezelfde leugen op die wijs voort en voortkankert.

En natuurlijk, waar zoo de bodem van het leven onderwoeld is, merken kinderen, met hun fijne opmerkingsgave het ook zeer goed, hoe soms vader en moeder, als ze in werkelijke verlegenheid zitten, niet zelden in het bijzijn van hun kroost, samen beraadslagen, hoe ze er zich uit zullen redden, d. w. z. tot welke leugen ze hun toevlucht zullen nemen.

Vooral ook de invloed der dienstboden werkt in dit opzicht hoogst ongunstig; en ouders die hun kinderen liet hebben, mochten als ze »getuigen" van hun aanstaande dienstboden vragen, wel in de eerste plaats onderzoeken, of zulk een meisje gemeenlijk de waarheid spreekt, of dat het vaak liegt.

Want metterdaad, de toestand onzer dienstboden is in dit opzicht bedenkelijk.

Wat op school onder de kinderen heet, dat »meester beliegen" eer een heldendaad dan zonde is, wordt bij onze dienstboden de overtuiging, dat »zijn volk beliegen" geen zonde, maar een natuurlijk middel ter verdediging is.

Er wordt iets gebroken, er wordt iets vermist, maar de man die het brak of wegnam ligt op het kerkhof.

Vooral waar meerdere dienstboden saam dienen neemt die leugen hand over hand toe; want »het te zeggen" als er naar gevraagd wordt, heet dan laf; en, zoo ook de anderen er bij betrokken zijn, geldt zulk spreken van de waarheid, voor verklikken en verraad.

Die geest *heerscht*, helaas, onder onze dienstboden. Niet onder allen. Er zijn er ook beteren. Maar de beteren zijn de minsten in aantal. Ook de kindermeisjes lijden aan hetzelfde euvel. En is het dan zoo wonder, dat de invloed die ook van onze dienstboden op de kinderen uitgaat, vaak allerverderfelijkst is?

En wat doet nu de kerk van Christus tegen dit alles?

Bant, weert, bestrijdt, vloekt *zij* alhans de leugen op alle manier?

o, Het is jammerlijk om het te moeten uitspreken, maar het feit ligt er toe, dat ze zelve, in zoo menigen kring innerlijk, innerlijk verleugend is; en, denk slechts aan onze volkskerken, de leugen tot in de kerk, tot in het heilige voedt, duldt en vergoelijkt.

Vandaar dat er zoo weinig, met diep indringende menschenkennis, tegen de leugen gepredikt en getoornd wordt.

En toch men mag wel toezien.

Natiën als de Italiaansche en de Fransche zijn allengs, juist door de leugen in de volkskerken, zoo tot in heur merg en gebeente door de leugen aangetast, dat geheel het nationale leven er op de leugen gebaseerd is.

En dit niettegenstaande God de Heere ons in zijn Woord met zoo doordringenden ernst gewaarschuwd heeft:

»*Alle* mensch is *leugenachtig* en God *alleen* waarachtig!"

KUYPER.

Amsterdam, 6 Nov. 1891.

Weer hebben zich ook deze week een kleine honderd nieuwe abonnenten aangemeld, om profijt van de Premie over den Heidelbergschen Catechismus te trekken.

Nu is dit niet onbegrijpelijk, want de Premie levert een voordeel op van niet minder dan *Twaalf Gulden;* en de betaling in zestien termijnen à *f* 0.75 is zoo gemakkelijk mogelijk gemaakt.

Maar juist daarom kunnen we niet ernstig genoeg ons verzoek herhalen, dat onze abonnenten toch tot *beslissing* mogen komen, en zoo ze inteekenen willen, dit thans onverwijld doen.

Immers nog altoos zijn er ruim twee duizend vijfhonderd abonnenten die niets van zich hooren lieten, en daar elk abonnent recht op *twee* exemplaren van de *Premie* heeft, doorziet toch een ieder dat het ons onmogelijk is de oplage te bepalen, eer we althans eenigermate weten, hoevele van deze 2500 abonnenten nog wenschen in te teekenen.

Een opmerkelijke advertentie kwam onlangs in de *Utrechtsche Cour.* voor.

Zie ze hier:

Stemming voor het Kiescollege der Nederduitsche Hervormde Gemeente te Utrecht.

Daar het ook den ondergeteekende *hoogst wenschelijk* voorkomt, dat deze stemming, nu zij eenmaal verordend is, *zoo algemeen mogelijk* plaats hebbe, voelt hij zich gedrongen, zijne mede-manslidmaten opmerkzaam te maken, dat de dagen geteld zijn, waarin de formulieren, die daartoe hunne bevoegdheid kunnen staven, nog kunnen worden afgehaald, en dat op *Zaterdag den 31 October* e. k. de termijn van inlevering, na behoorlijke invulling, *des namiddags ten één ure* onherroepelijk verstreken, en alzoo de gelegenheid om, gebruik makende van hun recht, in dezen van hunne belangstelling in de naaste toekomst der gemeente, waarvan zij leden zijn, te doen blijken, voor hen gesloten zal wezen.

Afhaling en inlevering kan nog, maar *nog slechts deze week, dagelijks* geschieden in de Groote Kerkeraadskamer van de Domkerk, van des voormiddags 9 tot 1 ure.

27 Oct. 1891.

NICOLAAS BEETS.

Bijna ieder die over deze advertentie sprak, vond haar *vreemd*.

Had Dr. Beets den voorzitter van den kerkeraad verzocht, om de bepalingen voor het afhalen der formulieren *nogmaals* te publiceeren, en had deze daaraan voldaan, zoo zou dit *vreemde* er door niemand in zijn gevonden. Maar iemand die als manslidmaat, zonder meer zich aandient, en dan den datum en het uur voor de afhaling der formulieren komt herinneren, daar heeft men het zijne niet van.

Verbeeld u een kiezer, die bij de verkiezing voor de Tweede Kamer, met zijn naam voluit er onder, zijn medekiezers herinneren kwam, dat de bus om acht uur opengaat en om vier uur weer sluit; of ook dat de biljetten aan *die* en *die* eischen van de kieswet moeten voldoen.

Er moet dus iets anders achter steken.

Schuilt dit andere dan misschien in wat Dr. Beets zegt: »dat het *hoogst wenschelijk* is deze stemming *zoo algemeen mogelijk* te maken?"

Het zal wel. Maar waarom dan dezelfde advertentie ook niet in de *Oranjevaan* geplaatst?

Als het niet alleen *wenschelijk*, maar *hoog* wenschelijk, ja, *hoogst* wenschelijk is, dat ieder opkome, en men gaat, om dit doel te bevorderen, adverteeren, dan adverteert men toch niet in de één courant, om de andere courant over te slaan.

Bovendien we verstaan in Dr. Beets dezen wensch niet.

Als in de „Nederlandsche Hervormde, kerk" zoo *algemeen mogelijk* gestemd wordt verkrijgen de onverschilligen, de lieden die eigenlijk niets om de religie geven, verreweg de meerderheid in *alle* grootere steden.

Is dit nu iets, wat Dr. Beets wenschen kan? Kan dat het doel zijn van zijn adverteeren?

En toch er schuilt iets achter, dat in het oog van Dr. Beets van *hoog* belang moet zijn.

Bij alle worstelingen toch, die onzerzijds op allerlei terrein, om de overwinning bij de stembus plaats grepen, zag men Dr. Beets, naar onze beste heugenis, nimmer persoonlijk optreden.

Er moet dus thans wel een zeer bijzondere aanleiding bestaan, die hem verlokte af te wijken van den regel, dien hij zich blijkbaar gesteld had.

Is het nu aan te nemen, dat deze aanleiding alleen gelegen was in den wensch, om een drukke opkomst bij de stembus te zien?

Men gevoelt, dit kan niet.

En als Dr. Beets adverteert, dat een *zooveel mogelijk algemeene opkomst* hem ditmaal *hoogst wenschelijk* voorkomt, dan *wenscht* hij zeer zeker zulk een opkomst. Edoch niet om die drukke opkomst op zich zelf, maar om het resultaat dat hij voor het kiescollege van een drukke opkomst *wacht*, of wilt ge, om het gevaar af te wenden, dat hij van een minder drukke opkomst *vreest*.

Vraagt men ons, hoe het optreden van Ds. Nierstrass en de zijnen dan te verklaren is, zoo ligt het voor de hand, dat deze heeren niets anders willen doen dan *repristineeren*, en in merg en been *contra-revolutionair* zijn.

Ze hooren thuis bij wat Groen van Prinsterer brandmerkte als *de Utrechtsche factie*.

Of, om al deze vreemdsoortige titels nu te laten voor wat ze zijn, het is er deze heeren eenvoudig om te doen, om *de oude Gereformeerde Staatskerk* te herstellen.

Hun bedoelen is zoo doorzichtig als glas.

Ze gaan uit van de theorie, dat de aloude Gereformeerde kerk de eenig ware kerk van Christus was; dat de Overheid als van God ingesteld, verplicht en gehouden is, om én zelf de waarheid te belijden, én de eenig ware kerk te beschermen, en daar nu de aloude Gereformeerde kerk onzer vaderen institutair verloopen is in het Synodaal genootschap, brengen ze dien eisch die vroeger voor de Overheid ten opzichte van de ware Gereformeerde kerken gold, thans over op dit jammerlijk verwrongen genootschap.

Stond nu Ds. Nierstrass bekend, als iemand die ingeleid was in de kennis der Gereformeerde waarheid, en dientengevolge voor die waarheid leed en streed, zoo kon men hierbij nog denken aan het aankleven van een verouderde dwaling.

Maar zulk een roep ging nooit van hem uit, en van elke poging om zijn kerk „Gereformeerd" te doen optreden en handelen onthield hij zich.

Dit nu zou tot het booze vermoeden kunnen leiden, dat Ds. Nierstrass en de zijnen heel deze repristineerende theorie alleen hadden opgezet, als muizenval voor de Antirevolutionaire partij.

Ze wisten, dat de Antirevolutionaire partij juist op het punt van de Staatskerk, met open vizier en voor aller oog, het standpunt van Rome, waarop onze vaderen eerst nog ten deele staan bleven, heelt prijsgegeven. Ze wisten ook, dat in sommige Gereformeerde kringen deze veroordeeling van de Staatskerk nog niet zoo gaat en grif aanvaard was. En ze konden dus op hun vingers narekenen, dat uit deze quaestie een pijl viel te snijden, waarmee men de Gereformeerden wonden kon.

En het moet gezegd: er is voor dit booze vermoeden wel iets te zeggen.

Immers als er volle ernst achter dit politiek bedrijf van de heeren Nierstrass c.s. had gescholen, zouden ze met een candidaat voor den dag moeten zijn gekomen, die althans *hun theorie* beaamde en in hun inzicht deelde.

Maar met wien kwamen ze aandragen?

Met Graaf van Limburg Stirum, den *Zendingsvriend;* maar overigens een man van wiens confessioneele, kerkelijke en politieke zienswijze niets ter wereld anders bekend was, dan dat hij de gematigde orthodoxie was toegedaan. Hij is, wat men noemt, *ironisch*.

Deze candidaat had dus noch met hun beginsel, noch met hun theorie ook maar het allerminste op.

Had men hem gevraagd: „Heer graaf, zijt gij voor de herstelling van een Gereformeerde Staatskerk?", zoo zou hij als eerlijk man geantwoord hebben met de wedervraag: „Zeg eens, dominee Nierstrass, waar ziet u me voor aan?"

De candidatuur was dus uitsluitend gekozen, om een naam te hebben, die klonk, en de zendingsvrienden aan te trekken.

Veel respect kon deze houding van de heeren Nierstrass c. s. dus *niet* inboezemen, en in zoover ze was er voor het vermoeden, dat men slechts met een middel van oppositie te doen had, wel eenige grond.

En toch koestert de *Heraut* dit vermoeden niet.

Ze wenscht ook een man als Ds. Nierstrass van zijn *gunstigste* zijde te nemen, en onderstelt daarom gaarne, dat Ds. Nierstrass metterdaad een oogenblik door de repristineerende absolute kerk-theorie, ook in haar strekking voor de Overheid, bekoord is geworden.

Slechts dit mag niet verzwegen, dat zijn liefde voor deze theorie uit geheel andere aandrift opwelt, dan bij onze vaderen.

Hen drong de prikkel van de eere Gods, die ze aangerand waanden, zoodra het optreden van meerdere kerken naast elkander werd toegegeven. Vandaar dat ze allereerst voor *die waarheid* opkwamen en zoo in als buiten de kerken een rusteloozen strijd voerden tegen de Rationalisten en Arminianen van alle gading. En dan ja, kwam hun, aan Rome ontleende, theorie van Kerk en Staat hier zoo bij.

Maar bij Ds. Nierstrass c. s. is dit heel anders.

Hij vergadert rustig in een zelfde classe met Vorstius en Arminius, met Arius en Sabellius, en leeft stil voort in een kerkelijke gemeenschap, waarmeê noch Calvijn noch Voetius één enkele ure in vrede zou verkeerd hebben.

Ook in zijn eigen kerk laat hij allerhande geesten, tot volslagen loochenaars van den Christus, stil en ongemoeid.

Prikkel eener absolute waarheid, een ijver die verteert, is hier dus niet.

Neen, er is niets dan de schematische kerktheorie, die uit de dagen onzer vaderen gecopieerd wordt, *omdat ze als theorie hem bekoort*.

Iets wat nog te duidelijker daaruit blijkt, dat hij, achter onze vaderen om, deze theorie niet neemt, gelijk onze vaderen ze ten minste gewijzigd hadden; maar zooals ze in Romes bloeitijd geëerd werd.

Hij sprak het duidelijk uit: De Overheid moet aan de kerk vragen, wat de beginselen zijn, waarnaar het land geregeerd moet worden.

Juist zooals de paus in zijn Encycliek aankondigt, welke de beginselen zijn, waardoor de Overheid zich in de sociale quaestie moet laten leiden.

Dat dit nu lijnrecht tegen het standpunt onzer vaderen, tegen hun theorie, tegen hun dogmatiek en tegen hun staatsrecht indruischt, heeft Ds. Nierstrasz niet gevat.

Nu, het zij hem vergeven.

Maar als dan ten slotte dezelfde man, die zich als Hervormd predikant niet ontziet, een zuiver Roomsche theorie aan te bevelen, toch in datzelfde manifest het aan de Antirevolutionairen weer als doodzonde aanrekent, dat ze, na geheel zelfstandige organisatie, tot op zekere hoogte met de Roomsche staatspartij samenwerkten, dan, ja, begint zijn positie wel wat heel verdacht te worden, en ligt het vermoeden, dat de inhoud van zijn manifest ten deele toch wel waarlijk door *zucht tot oppositie* bepaald is, niet meer zoo heel verre.

Een vermoeden dat bijna tot zekerheid wordt, zoo men ten slotte nog opmerkt, hoe in dit manifest een zesvoudig beroep op Groen van Prinsterer tegen Kuyper geschiedt.

Nota bene.

Een beroep op Groen van Prinsterer ten bate van diezelfde contra-revolutionaire ideeën, die Groen zijn leven lang uit innige overtuiging en met zooveel veerkracht bestreed.

Tot onze blijdschap zagen we, dat er toch metterdaad eene ernstige poging in Amerika wordt aangewend, om de Arminianiseering der Westminster Confessie tegen te houden.

Van de critiek die de *Heraut* op de voorslagen tot revisie gaf, verscheen namelijk een zeer welwillende resumtie in de *New York Observer*, en Professor Benjamin Warfield heeft aan wat wij zouden noemen de classis van New-Brunwick, een conceptantwoord op de bedoelde voorslagen ingezonden, waarin hij cordaat en flink tegen den bedenkelijken toeleg opkomt, en tegenvoorstellen doet, die zich bijna geheel in de lijn van onze critiek bewegen.

Men krijgt dan ook den indruk, dat de zaak van het Calvinisme in Amerika wel *bedreigd*, maar nog volstrekt niet *verloren* is.

Alleen maar, men stond er wat zwak.

Ook in Amerika is de Calvinistische theologie, evenals hier, pas aan het weeropbloeien.

Jarenlang had men er geen Calvinistische theologie, en hoewel aan Hodge de eere toekomt van de banier het laatst ontplooid te hebben, bedierf toch ook hij juist veel, door zijn stelling, dat bij de jong stervende kinderen de zaligheid buiten de uitverkiezing stond.

Sinds heeft men zich in Amerika, gelijk in alle kerken, veel te gemakkelijk door de Vermittelungs-theologen op sleeptouw laten nemen, en het is eerst in het laatste decennium, dat juist tegen deze bedenkelijke theologie zekere reactie openbaar werd; en aan deze reactie danken we in de eerste plaats het moedig optreden van de hoogleeraren Warfield, Steffens en Vos, wier invloed steeds klimmende is.

Met belangstelling slaan we dan ook den verderen loop der kerkelijke handelingen in Amerika gade.

Het zal ten slotte op een beslissing bij meerderheid van stemmen uitloopen; en juist dit zal, naar we hopen, deze kerken nog tot het inzicht brengen, dat de toestand voor zulk een revisie nog niet rijp is.

Een kerkengroep die bij meerderheid van stemmen uitmaakt of ze Calvinistisch of Arminiaansch zal zijn, ondergraaft, hoe ook, haar eigen fundamenten.

In een blad, dat we zelden onder de oogen krijgen, de *Hotelhouder* genaamd, kwam 17 October, van elders overgenomen, een opmerking over de Zondagsrust en de spoorwegongelukken voor, die de aandacht trok.

Men las daar:

Men dringt aan op Zondagsrust voor het spoorwegpersoneel en waarlijk dit komt aan die menschen wel toe. Maar in verband met dit vraagstuk verdient toch de vraag overweging, of er geen verband bestaat tusschen Zondagsrust en spoorwegrampen.

Het spoorwegongeluk bij Saint-Mandé, waarbij 50 personen het leven verloren en 150 gekwetst werden, had plaats op een Zondag.

Zondag den 12 Juli had het ongeluk plaats op den Noorderspoorweg in Frankrijk.

De ramp van Mönchenstein, waarbij 120 menschen omkwamen, geschiedde op een Zondag.

Te Groenendaal in België was eveneens de Zondag de dag des onheils.

Den 3den September 1882 ontspoorde de trein bij Freiburg en werden er 60 personen gedood en 150 gekwetst. Ook die dag was een Zondag.

De grootste ramp van den jongsten tijd was die bij de brug over de Tay op Zondag 28 December 1879.

Ongelukken van kleiner omvang hadden eveneens op Zondag plaats.

Er zijn er, die dit willen toeschrijven aan de rechtstreeksche tusschenkomst van een wrekenden God, die de sabbatschennis straft.

Maar er zijn er ook, die er een natuurlijker verklaring aan geven. Door het organiseeren van extra-treinen op Zondag wordt van het personeel, in stede van dit Zondagsrust te geven, te groote inspanning gevorderd en worden misschien ook, om hierin tegemoet te komen, menschen in dienst gesteld, voor hunne taak niet berekend.

Zoo dit geen reden mocht zijn om de Zondagsrust beter te betrachten, het is er toch wel een om op dien dag geen buitengewone diensten van het persooneel te vorderen, en wil men in het financieel belang der Maatschappij zulke extra treinen laten loopen, men korte dan liever iets op de aanstaande winst en stelle voldoend personeel aan, dan het leven in gevaar te brengen van hen, die van deze Zondagstreinen gebruik maken.

De feiten waarop hier de aandacht gevestigd wordt, zijn niet wel te weerspreken.